



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักปลัดเทศบาล ฝ่ายอำนวยการ งานนิติการ โทร 0 4341 4091 ต่อ 201

ที่ ขก 53001.5/ 165

วันที่ 7 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2569

เรื่อง รายงานผลการฝึกอบรมหลักสูตร “ฝึกอบรมเครือข่ายบังคับคดีและวิทยากรตัวคูณ”

เรียน หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล ปลัดเทศบาล และนายกเทศมนตรีเมืองเมืองพล

เรื่องเดิม

ตามบันทึกข้อความ สำนักปลัดเทศบาล งานนิติการ ที่ ขก 53001.5/106 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2569 อนุญาตให้ข้าพเจ้านายพงศวิศิษฐ์ บาลี ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเครือข่ายบังคับคดีและวิทยากรตัวคูณ ระหว่างวันที่ 17 - 19 มิถุนายน 2569 ณ ห้องมงกุฎเงิน โรงแรมโฆษะ เลขที่ 250,252 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประกอบกับบันทึกข้อความ ที่ ขก 53001.5/117 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2569 อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปราชการและอนุมัติให้ใช้พาหนะส่วนตัวคือรถยนต์ ยี่ห้อ โตโยต้า รุ่น วีโก้ หมายเลขทะเบียน กอ 2128 ขอนแก่น เดินทางไปราชการเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ดังกล่าว นั้น

ข้อเท็จจริง

ข้าพเจ้า ได้เดินทางไปปฏิบัติราชการเพื่อเข้าอบรมตามโครงการฯ ดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2569 และได้ปฏิบัติราชการตามที่ได้รับอนุญาตเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงได้เดินทางกลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการยังต้นสังกัดตามปกติ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2569 จึงขอรายงานผลการเข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการอบรมเครือข่ายบังคับคดีและวิทยากรตัวคูณ ระหว่างวันที่ 17 - 19 มิถุนายน 2569 ณ ห้องมงกุฎเงิน โรงแรมโฆษะ เลขที่ 250,252 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตามแบบรายงานผลการเข้ารับการฝึกอบรม/เข้าร่วมสังเกตการณ์ (ทั้งในประเทศ/ต่างประเทศ) แนบมาพร้อมนี้

กฎหมาย ระเบียบ หนังสือสั่งการ

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม และการเข้ารับการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. 2569

ข้อ 10 ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้สังเกตการณ์ ซึ่งเข้าร่วมโครงการหรือหลักสูตรการฝึกอบรมที่หน่วยงานอื่นจัดการฝึกอบรม จัดทำรายงานผลการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมสังเกตการณ์ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด เสนอผู้มีอำนาจอนุมัติตามข้อ 9 ภายในหกสิบวัน นับแต่วันเดินทางกลับถึงสถานที่ปฏิบัติราชการ

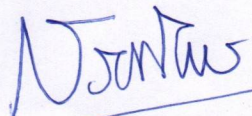
หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0808.2/ว 4930 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 เรื่อง
แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการฝึกอบรมกรณีหน่วยงานอื่นเป็นผู้จัดฝึกอบรม

10. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำรายงานผลการเข้ารับการฝึกอบรมตามเอกสารหมายเลข 3
เสนอผู้มีอำนาจอนุมัติตามข้อ 9 ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม และการเข้า
รับการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. 2557 ภายใน 60 วัน นับแต่วันเดินทางกลับถึงสถานที่ปฏิบัติ
ราชการ

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าจึงขอรายงานผลการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเครือข่ายบังคับคดีและ
วิทยาการตัวคูณ ระหว่างวันที่ 17 - 19 มิถุนายน 2569 ณ ห้องมงกุฎเงิน โรงแรมโฆษะ เลขที่ 250,252 ถนนศรี
จันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้ตามนัยข้อ 10 ของระเบียบ
กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. 2569 ประกอบข้อ 58 ของ
ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๕ แก้ไข
เพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ และพิจารณานำเนื้อหา/สาระความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมการฝึกอบรม
หลักสูตรฯ ดังกล่าว ซึ่งเห็นว่าอาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใดศึกษาหาความรู้ เผยแพร่แก่บุคลากรในหน่วยงาน
และบุคคลทั่วไปให้ได้ทราบ และศึกษาเพื่อต่อยอดความรู้ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ



(นายพงศ์วิศิษฐ์ บาลี)

นิติกรชำนาญการ

เรียน ปลัดเทศบาล
- เพื่อโปรดทราบ

(นางเจิ้ง ด. พชรทอง)

หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป รักษาการแทน
หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาล

เรียน นายกเทศมนตรี
- เพื่อโปรดทราบ

(นายณรงค์ ปัตตะเวส)

ปลัดเทศบาลเมืองเมืองพล

(นายกิตติโชติ เจริญเวชภูมิไกร)

นายกเทศมนตรีเมืองเมืองพล

แบบรายงานผลการเข้ารับการฝึกอบรม/เข้าร่วมสังเกตการณ์ (ทั้งในประเทศ/ต่างประเทศ)

1. ชื่อ – สกุล นายพงศ์วิศิษฐ์ บาลี

ตำแหน่ง นิติกรระดับชำนาญการ

สังกัด งานนิติการ ฝ่ายอำนวยการ สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองเมืองพล จังหวัดขอนแก่น

2. โครงการ/หลักสูตร ฝึกอบรมเครือข่ายบังคับคดีและวิทยากรตัวคูณ

จัดโดย สำนักงานบังคับคดีจังหวัดขอนแก่น

3. ระยะเวลาในการเดินทางไปเข้ารับการฝึกอบรม/เข้าร่วมสังเกตการณ์

ระหว่างวันที่ 17-19 มิถุนายน 2569

4. สถานที่ฝึกอบรม

ห้องมงกุฎเงิน โรงแรมโฆชะ เลขที่ 250,252 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

5. วัตถุประสงค์ในการเข้ารับการฝึกอบรม/เข้าร่วมสังเกตการณ์

5.1 เพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายบังคับคดีในระดับชุมชนที่จะร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ระหว่างหน่วยงาน สำนักงานบังคับคดี หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม กับประชาชน

5.2 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนในการบังคับคดีเป็นการส่งเสริมดำเนินงานบังคับคดีและวางทรัพย์สินสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5.3 เพื่อให้มีบทบาทในการเป็นตัวแทนเจ้าพนักงานในการช่วยเหลือ ดูแล ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น เกี่ยวกับงานบังคับคดีและวางทรัพย์สินแก่ประชาชนในชุมชน

5.4 เพื่อสร้างวิทยากรตัวคูณของกรมบังคับคดี ในการเผยแพร่กฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับคดี

5.5 เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานด้านคดีและการบังคับคดีซึ่งเป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยตรงให้มีประสิทธิภาพ

6. งบประมาณในการฝึกอบรม/เข้าร่วมสังเกตการณ์

6.1 ค่าลงทะเบียนอบรม 00.00 บาท

6.2 ค่าเบี้ยเลี้ยงระหว่างเดินทางไปปฏิบัติราชการ ระยะเวลา 3 วัน (5 มื้อ) จำนวน 400 บาท

6.3 ค่าพาหนะเดินทางไปราชการ (ขออนุญาตใช้พาหนะส่วนตัวเดินทางไปราชการ)

เงินชดเชยค่าพาหนะเดินทางไปราชการ (ไป-กลับระหว่างบ้านพัก 163 หมู่ที่ 11 ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น กับ สถานที่ปฏิบัติราชการ (ฝึกอบรม) โรงแรมโฆษะ เลขที่ 250,252 ถนนศรีจันทร์ ตำบล ในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ระยะทาง 78 กิโลเมตร คำนวนตามนัยข้อ 26 วรรคสอง ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ 8 ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 เพื่อประกอบการเบิกจ่ายเงินชดเชยค่าพาหนะตามข้อ 25 ประกอบข้อ 26 วรรคหนึ่ง (1) จำนวน 624 บาท

6.4 ค่าเช่าที่พัก (เหมาจ่าย) ระหว่างวันที่ 2-3 กรกฎาคม 2569 อัตราคืนละ 800 บาท จำนวน 2 คืน เป็นเงินจำนวน 1,600 บาท

รวมเงินงบประมาณที่ใช้ในการฝึกอบรม จำนวน 2,624 บาท (สองพันหกร้อยยี่สิบสี่บาทถ้วน)

7. สรุปเนื้อหาสาระที่ได้รับจากการฝึกอบรม

วันที่ 17 มิถุนายน 2569 เวลา 06.00 – 07.40 นาฬิกา เดินทางจากบ้านพัก บ้านเลขที่ 163 บ้านเพ็กใหญ่พัฒนา หมู่ที่ 11 ต.เพ็กใหญ่ อ. ฟล จ. ขอนแก่น ถึง โรงแรมโฆษะ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สถานที่อบรม เวลา 08.00-08.30 นาฬิกา ลงทะเบียน ชี้แจงโครงการฝึกอบรมเครือข่ายบังคับคดีและวิทยากรตัวคูณ เวลา 08.30-09.00 นาฬิกา ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม เวลา 09.00-12.00 นาฬิกา บรรยายในหัวข้อ “ภาพรวมของกรมบังคับคดี” (ภารกิจ พันธกิจ วิสัยทัศน์) โดยว่าที่ร้อยตรีดนัย นนทะชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัดขอนแก่น เนื้อหาประกอบด้วย

1. ภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ของกรมบังคับคดี

กรมบังคับคดี มีภารกิจเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตาม คำสั่งศาลการชำระบัญชีตามคำสั่งศาล การวางทรัพย์ และการประเมินราคาทรัพย์สิน โดยการดำเนินการยึดอายัด และจำหน่ายทรัพย์สิน การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ตลอดจนกำกับกำกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เพื่อให้เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้เสียได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้อย่างเป็นธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการบังคับคดีแพ่งตามคำสั่งศาล
2. ดำเนินการบังคับคดีล้มละลายตามคำสั่งศาล
3. ดำเนินการบังคับคดีคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามคำสั่งศาล
4. ดำเนินการตรวจสอบสิทธิทางบัญชีของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อรับส่วนแบ่งจากคดี ตรวจสอบค่าใช้จ่าย และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการบังคับคดี
5. ชำระบัญชีทางหุ้นส่วน บริษัท หรือ นิติบุคคล หรือนิติบุคคลในฐานะผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งศาล

6. รับวางทรัพย์สินจากลูกหนี้หรือผู้มีสิทธิวางทรัพย์สิน
7. ดำเนินการประเมินราคาทรัพย์สิน
8. ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินหมาย คำคู่ความ หนังสือ หรือประกาศของศาล หรือหน่วยงานในสังกัดกรมบังคับคดี
9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมบังคับคดี หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2. การบังคับคดีแพ่ง

2.1 หมายบังคับคดี

หมายบังคับคดี คือ คำสั่งของศาลที่ตั้งเจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดี หรือพนักงานอื่นเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หมายบังคับคดีแตกต่างจากคำบังคับ คำบังคับเป็นคำสั่งศาลถึงตัวลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ส่วนหมายบังคับคดีเป็นคำสั่งศาลที่มีไปถึงเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา คำบังคับกับหมายบังคับคดีเป็นขั้นตอนการบังคับคดีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นลำดับ กล่าวคือ เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วศาลก็ต้องออกคำบังคับกำหนดระยะเวลา ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปฏิบัติตามคำพิพากษา และเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ ศาลจะออกหมายบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีต่อไป เว้นแต่เป็นการที่ศาลมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถขอออกหมายบังคับคดีให้โดยไม่ต้องขอออกคำบังคับก่อน

2.2 เหตุที่ต้องขอให้มีการบังคับคดี

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ถ้าผู้แพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง เช่น ชำระหนี้ตามคำพิพากษาออกไปจากที่พิพาท กรณีที่มีการฟ้องขับไล่ งดเว้นการกระทำตามคำพิพากษาก็ไม่จำเป็นต้องมีการบังคับคดี แต่ถ้าผู้แพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนจึงต้องมีการบังคับคดี ดังนั้น การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง จึงเป็นวิธีการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ในกรณีที่ผู้แพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ เพื่อให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นผลให้ผู้ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งการบังคับคดีจะกระทำนอกเหนือหรือผิดไปจากคำพิพากษาหรือคำสั่งมิได้ หากมีการบังคับนอกเหนือไปจากคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนการบังคับคดีที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้

2.3 การออกหมายบังคับคดี

เนื่องจากหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้ที่ศาลรับรองและรับจะบังคับให้แต่การดำเนินการบังคับคดีเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 275 จึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องขอให้ออกหมายบังคับคดี ซึ่งหากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ขอศาลก็จะไม่ออกหมายบังคับคดีให้ระหว่างที่ศาลยังมีได้ กำหนดวิธีบังคับคดี ถ้ามีเหตุจำเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะยื่นคำขอคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้และลูกหนี้อายัดคำขอต่อศาลให้ยกเลิกได้เช่นกัน

2.4 ระยะเวลาในการบังคับคดี

มาตรา 274 ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพคดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

2.5 การไต่สวนลูกหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา 277 ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเชื่อว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับคดีมากกว่าที่ดินทราบแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลทำการไต่สวนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาในการไต่สวนเช่นนั้น

เมื่อมีคำขอเช่นนี้ ให้ศาลทำการไต่สวนตามกำหนดและเงื่อนไขใดๆ ที่เห็นสมควร

2.6 เจ้าพนักงานบังคับคดี

“เจ้าพนักงานบังคับคดี” หมายถึง เจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่น ผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติ ไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่าง พิจารณา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา หรือคำสั่ง และให้หมายความรวมถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(14)

ในการบังคับคดีที่ต้องมีการดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ศาล ซึ่งออกหมายบังคับคดี ต้องตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี หรือเจ้าพนักงานบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัดหรือสาขา แล้วแต่เขตอำนาจของศาลที่ออกหมายบังคับคดี เพื่อจัดการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือทำการอื่นใดโดยอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย

1) ส่วนกลาง

สำนักงานบังคับคดีแพ่งกรุงเทพมหานคร 1-7

2) ส่วนภูมิภาค

สำนักงานบังคับคดีจังหวัด หรือสาขา ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจบังคับคดีตามเขตอำนาจของศาลที่สำนักงานบังคับคดีนั้นตั้งอยู่

2.7 บทบาทของเจ้าพนักงานบังคับคดี

1. บทบาทในฐานะผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ในการรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวางชำระหนี้

2. บทบาทในฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาล ในการดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278,279

2.8 อำนาจหน้าที่โดยทั่วไปของเจ้าพนักงานบังคับคดี

อำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

จากบทวิเคราะห์ศัพท์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (14) อำนาจหน้าที่ทั่วไปของเจ้าพนักงานบังคับคดี มีอยู่ 2 ประการ คือ

2.8.1 อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 เป็นวิธีการคุ้มครองสิทธิของโจทก์ในเวลาใดๆ ก่อนพิพากษา เพื่อขอศาลให้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ก่อนพิพากษา หรือขอศาลห้ามชั่วคราวไม่ให้จำเลยกระทำการซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกร้องนั้น โดยศาลจะออกหมายบังคับคดีชั่วคราวเพื่อดำเนินการตามคำสั่งของศาลทันที

2.8.2 อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีอันเป็นการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดแพ้คดีและให้ฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) ปฏิบัติการชำระหนี้เป็นอย่างหนึ่งตามฟ้อง เช่น ให้ชำระหนี้เป็นเงินจำนวนหนึ่ง ให้ส่งมอบทรัพย์สิน ฯลฯ หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบถึงคำบังคับและครบกำหนดระยะเวลาตามคำบังคับแล้ว และเป็นกรณีที่ต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยบังคับชำระหนี้เอาจากบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา คู่ความ ฝ่ายที่ชนะคดี (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้ศาลออก “หมายบังคับคดี” ดำเนินการบังคับคดีจัดการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป หรือหากการชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้นเป็นการส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ศาลจะออกหมายบังคับคดีได้โดยกำหนดเงื่อนไขแห่งการบังคับคดีลงในหมายนั้น และกำหนดการบังคับคดีเพียงเท่าที่สภาพแห่งการบังคับคดีจะเปิดช่องให้ทำได้โดยเจ้าพนักงานบังคับคดี(ตาม ป.วิ แพ่ง มาตรา 276)

สำหรับคดีฟ้องขับไล่ ปัจจุบันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 350 ถึงมาตรา 354 บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยตรงแล้ว ซึ่งจะได้กล่าวในเรื่องการบังคับคดีฟ้องขับไล่ต่อไป

เมื่อศาลออกหมายยึดทรัพย์ชั่วคราวหรือหมายบังคับคดี ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการดังกล่าวแล้ว ศาลจะส่งหมายนั้นมายังเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในหมายนั้น มาตรา 276 (1)

ส่วนลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น จะมีการส่งหมายบังคับคดีให้ทราบต่อเมื่อศาลมีคำสั่งให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้จัดการส่ง ถ้ามิได้มีการส่งหมายดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ต้องแสดงหมายนั้นต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ยึดซึ่งพบขณะทำการยึด (ตาม ป.วิ แพ่ง มาตรา 281)

นับแต่วันที่ได้ส่งหมายบังคับคดีให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือถ้าหมายนั้นมิได้ส่งนับแต่ออกหมายนั้นเป็นต้นไป เจ้าพนักงานบังคับคดี มีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวางและออกใบรับให้มีอำนาจที่จะยึดหรืออายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด ทั้งมีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้จากการนั้น และดำเนินวิธีการบังคับทั่วไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี (ตาม ป.วิ แพ่ง มาตรา 278)

2.9 ขั้นตอนและกระบวนการในการยึดทรัพย์สิน

2.9.1 ประเภทของการบังคับคดี

ในการออกหมายบังคับคดีปกติศาลจะระบุเงื่อนไขแห่งการบังคับคดีตามที่ระบุไว้ในมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และจะกำหนดสภาพแห่งการบังคับคดีเพียงเท่าที่เปิดช่องให้กระทำทางศาล หรือโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดี เช่น

1. การยึดทรัพย์
2. การอายัดทรัพย์สิน
3. การขายทอดตลาด
4. การบังคับขับไล่ , รื้อถอน
5. อื่นๆ เช่น การห้ามชั่วคราว

2.9.2 การยึดทรัพย์สิน

การยึดทรัพย์สิน คือ การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย ให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในการบังคับคดียึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องเป็นผู้นำยึด

2.9.3 ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี

1. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา คือ คู่ความที่เป็นฝ่ายชนะคดี ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล
2. ลูกหนี้ตามคำพิพากษา คือ คู่ความที่เป็นฝ่ายแพ้คดี ซึ่งถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกรณีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีได้
3. เจ้าหนี้บุริมสิทธิ ผู้มีสิทธิขอให้บังคับ มี 3 ประเภท คือ
 - 3.1 ผู้รับจำนอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 702
 - 3.2 ผู้ทรงบุริมสิทธิ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 251 ผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนชำระแก่ตนจากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้รายอื่น
 - 3.3 ผู้รับจำนำ บุคคลดังกล่าวไม่ต้องเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ก็ยื่นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดี เพื่อขอรับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญได้
4. เจ้าของรวม (ผู้ร้องขอบางส่วน) ถือว่าเป็นผู้มีสิทธิอื่นๆ ที่อาจต้องขอให้บังคับเหนือทรัพย์สินนั้นได้ตามกฎหมายในความหมายของมาตรา 322,323 รวมทั้งทรัพย์สิน บุริมสิทธิ สิทธิยึดเหนี่ยวอื่นๆ แห่ง ป.วิแพ่ง ในการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีบุคคลภายนอกเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และไม่ปรากฏว่าส่วนใดเป็นของลูกหนี้ให้ยึดมาทั้งหมดหรือตามสภาพ หากไม่ยึดทั้งหมดจะทำให้เสื่อมราคา
5. ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ (ตาม ป.วิแพ่ง) มาตรา 326

ผู้มีสิทธิขอเฉลี่ยทรัพย์ ได้แก่

 - 1) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งไม่จำเป็นต้องรอให้คดีถึงที่สุด
 - 2) พนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการภาษีอากร
 - 3) กรมแรงงาน ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ข้อ 10
6. เมื่อบุคคลใดกล่าวอ้างว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สิน ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้หรือตนเป็นเจ้าของรวมหรืออยู่ในฐานะอันจะจดทะเบียนสิทธิได้ก่อนบุคคลนั้นก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่ศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้ปล่อยทรัพย์สินนั้นโดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลก่อนเจ้าพนักงานคดีจะเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด เมื่อศาลส่งสำเนาคำร้องของผู้ร้องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องงดการบังคับคดีไว้ เพื่อรอคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องดังกล่าวจากศาล
7. ทรัพย์สินที่ไม่สามารถยึดได้ (ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี)

มาตรา 301 ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

 - 1) เครื่องนุ่งห่มหลับนอน เครื่องใช้ครัวเรือน หรือเครื่องใช้สอยส่วนตัว โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินประเภทละสองหมื่นบาท แต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับ

คดีจะกำหนดให้ทรัพย์สินแต่ละประเภทดังกล่าวที่มีราคารวมกันเกินสองหมื่นบาทเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบการบังคับคดีก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามฐานะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

2) สัตว์ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพหรือประกอบวิชาชีพเท่าที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในการเลี้ยงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ราคารวมกันโดยประมาณไม่เกินหนึ่งแสนบาท แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีความจำเป็นในการเลี้ยงชีพก็อาจร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขออนุญาตใช้สัตว์ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ เท่าที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือประกอบวิชาชีพในกิจการดังกล่าวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอันมีราคารวมกันเกินกว่าจำนวนที่กำหนดนั้น ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตหรืออนุญาตได้เท่าที่จำเป็นภายในบังคับแห่งเงื่อนไขตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

3) สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่หรือแทนอวัยวะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

4) ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะเป็นของส่วนตัวโดยแท้ เช่น หนังสือสำหรับวงศ์ตระกูลโดยเฉพาะ จดหมาย หรือ สมุดบัญชีต่างๆ

5) ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมาย หรือตามกฎหมายย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบการบังคับคดี

2.9.4 ยึดสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการ

เอกสารประกอบคำขอยึดที่ดิน ที่ดินพร้อมสิ่งก่อสร้าง

1. ต้นฉบับโฉนดที่ดิน สัญญาจำนอง ฯลฯ
2. สำเนาทะเบียนบ้านของจำเลย , ผู้ถือกรรมสิทธิ์ ฯลฯ
3. หลักฐานการเปลี่ยนชื่อ-สกุล (ถ้ามี)
4. แผนที่เดินทางไปยังที่ตั้งทรัพย์
5. ภาพถ่ายปัจจุบันของทรัพย์ที่จะยึด
6. เขียนคำขอยึดทรัพย์ ณ ที่ทำการ (ตามแบบที่กำหนด)

เอกสารประกอบคำขอยึดห้องชุด

1. ต้นฉบับหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด , สัญญาจำนอง (ถ้ามี)
2. สำเนาทะเบียนบ้านของจำเลย , ผู้ถือกรรมสิทธิ์ ฯลฯ
3. หลักฐานการเปลี่ยนชื่อ-สกุล (ถ้ามี)
4. แผนที่เดินทางไปยังที่ตั้งทรัพย์

5. ภาพถ่ายปัจจุบันของทรัพย์สินที่จะยึด
6. หนังสือรับรองนิติบุคคลอาคารชุดที่เป็นปัจจุบัน
7. เขียนคำขอยึดทรัพย์สิน ณ ที่ทำการ (ตามแบบที่กำหนด)

2.9.5 ยึดสังหาริมทรัพย์

เอกสารประกอบคำขอยึดสังหาริมทรัพย์

1. สำเนาทะเบียนบ้านจำเลย หรือของคู่สมรสของจำเลย
2. เขียนคำขอยึดทรัพย์สินตาม (แบบ 7)
3. วางเงินค่าใช้จ่าย จำนวนละ 1,500 บาท
4. จัดหาหรือเตรียมยานพาหนะ สำหรับรับ-ส่ง เจ้าพนักงานบังคับคดี
5. เตรียมยานพาหนะและคน เพื่อขนย้ายทรัพย์สินที่ยึด
6. รายละเอียดเอกสารของทรัพย์สินที่ยึด

2.9.6 ขับไล่และรื้อถอน

1. เขียนคำร้อง (แบบ 7) ขอให้ขับไล่-รื้อถอน
2. วางเงินค่าใช้จ่าย จำนวนละ 1,500 บาท
3. จัดหาหรือเตรียมยานพาหนะ สำหรับรับ-ส่ง เจ้าพนักงานบังคับคดี
4. เตรียมคนงานในการรื้อถอน และยานพาหนะสำหรับขนย้ายทรัพย์สินที่รื้อถอน
5. ในกรณียึดทรัพย์สินจำเลยด้วย ให้ส่งสำเนาทะเบียนบ้านจำเลย

2.10 ขั้นตอนและกระบวนการในการอายัดทรัพย์สิน

- เป็นวิธีการบังคับคดีรูปแบบหนึ่ง
- ไม่ใช่การบังคับกับทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้โดยตรง
- เป็นการบังคับกับสิทธิเรียกร้องเป็นเงิน ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา
- เป็นการส่งบุคคลภายนอกมิให้ชำระหนี้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระแก่เจ้าพนักงาน

บังคับคดีแทน

2.10.1 วิธีการอายัดทรัพย์สิน

1. มีหนังสือ (คำสั่ง) แจ้งไปยังบุคคลภายนอก
2. มีหนังสือ/หมาย (คำสั่งการอายัดให้ส่ง) ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ

2.10.2 สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่อายัดได้

1. เงินเดือน ค่าจ้าง หรือรายได้อื่นที่มีลักษณะจ่ายเพื่อตอบแทนการทำงานเป็นรายเดือน
 - อายัดได้แต่ต้องคงเหลือไม่น้อยกว่า 20,000 บาท

2. โบนัส

- อายุครรภ์อยู่ 50

3. เงินที่ตอบแทนกรณีออกจากงานเงินส่วนที่ไม่ได้จ่ายต้องคงเหลือไว้ไม่น้อยกว่า 300,000

บาท

4. เงินตอบแทนจากการทำงานเป็นชั่วคราว

- อายุครรภ์อยู่ 30

5. เงินฝากในบัญชีสถาบันการเงิน

6. เงินปันผลหุ้น

7. ค่าเช่าทรัพย์สิน

8. ค่าแรงงานตามสัญญาจ้างงาน

2.10.3 สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่อายัดไม่ได้

1. เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยงานราชการ *ยกเว้น กรณีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ*

2. เงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยงานราชการได้จ่าย ให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยงานราชการ

3. เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ที่นายจ้างจ่ายเป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละ 20,000 บาท หรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

4. เงินบำเหน็จหรือค่าชดเชยหรือรายได้อื่นเป็นจำนวน 300,000 บาท หรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

5. เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ

6. เงินกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข)

7. เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

8. ค่ารักษาพยาบาลที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากสำนักงานประกันสังคม

9. เงินตามสัญญากู้ยืมของลูกหนี้

10. สิทธิเรียกร้องซึ่งยังไม่แน่นอนว่าลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับหรือไม่

2.11 เอกสารประกอบคำร้องขออายัดสิทธิเรียกร้อง

1. สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาทะเบียนรับรองนิติบุคคลของเจ้าหนี้

2. หนังสือมอบอำนาจ (กรณีมอบให้ผู้อื่นดำเนินการแทน)
3. หลักฐานแห่งสิทธิเรียกร้องหรือสำเนาเอกสารที่มีข้อความระบุถึงความมีอยู่ของเงินนั้น
4. สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลของลูกหนี้ และบุคคลภายนอกผู้รับคำสั่งอายัด (นายทะเบียนรับรองไม่เกิน 1 เดือน)
5. สำเนาคำฟ้องและสำเนาทะเบียนบ้านของจำเลยในชั้นฟ้อง
6. เอกสารอื่นๆ ตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด เช่น ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแถลงผลการชำระหนี้ วัน เดือน ปี ที่ได้รับชำระหนี้ภายนอก

2.12 การขอลดเงินอายัดเงินเดือน ค่าจ้าง

ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ยื่นคำร้องขอลดอายัด ระบุความจำเป็น อัตราเงินเดือนและจำนวนเงินที่ขอลด
2. ส่งเอกสาร
 - หนังสือรับรองเงินเดือน
 - หลักฐานความจำเป็น

2.13 การพิจารณาสั่งลดเงินอายัดของเจ้าพนักงานบังคับคดี

1. ลดอายัดเงินเดือน ค่าจ้าง
 - ลดได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนที่อายัดไว้เดิม
2. หากลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ไม่เห็นชอบกับคำสั่งจะดำเนินการอย่างไร
 - ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบถึงวันที่กำหนดจำนวนเงินเช่นว่านั้น เพื่อให้ศาลกำหนดจำนวนเงินใหม่ (มาตรา 302)

2.14 บุคคลภายนอกผู้รับคำสั่งอายัด

เมื่อได้รับนำหนังสือ / คำสั่งอายัด หรือต้องดำเนินการ

- ส่งเงินตามจำนวน และภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด
- กรณีส่งเงินไม่ได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดให้รีบแจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยด่วน
- หากจะคัดค้านประการใดจะต้องยื่นคำร้องคัดค้านภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งอายัด (มาตรา 325)

2.15 การจำหน่ายทรัพย์สิน

การจำหน่ายทรัพย์สิน เป็นขั้นตอนหนึ่งของการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันเป็นวิธีการปฏิบัติหรือดำเนินการบังคับคดี เพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นกระบวนการพิจารณาซึ่งดำเนินการภายหลังศาลมีคำพิพากษาศาลหรือคำสั่งชี้ขาดแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณา

เกี่ยวกับการบังคับคดีส่วนมากมิได้กระทำโดยศาล หากกระทำโดยพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี อันมีวิธีการเกี่ยวกับการปฏิบัติซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 วิธีการบังคับคดี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา คดีแรงงาน คดีเยาวชน และครอบครัว ได้แก่ การยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน การขายทอดตลาดทรัพย์ การขับไล่ รื้อถอน หรือการบังคับคดีตามกฎหมายอื่นๆ ตามคำสั่ง เช่น กักเรือตามพระราชบัญญัติการกักเรือ การบังคับค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือการบังคับคดีใช้ค่าปรับในคดีอาญาเสด็จตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 เป็นต้น

อำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงมีอำนาจในฐานะตัวแทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินของลูกหนี้นำมาวางกับมีอำนาจที่จะยึดอายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด ทั้งมีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้จากการนั้น การขายทอดตลาดทรัพย์จึงเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งดำเนินการต่อเนื่องจากการยึดทรัพย์ เป็นการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์ที่ยึด ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อาจแบ่งการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยึดได้เป็น 2 กรณี คือ

1. การเอารายได้จากทรัพย์สินแทนการขายทอดตลาด
2. การขายทอดตลาดและการประมูล

2.16 งดการบังคับคดี

ในการขายทอดตลาดอาจมีเหตุตามกฎหมายที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องงดการขายทอดตลาด ดังนี้

1. เมื่อมีการถอนการยึดทรัพย์ โดยเจ้าหน้าที่ผู้เป็นโจทก์ขอลงการยึดทรัพย์ หรือลูกหนี้ได้วางเงินชำระหนี้ตามคำพิพากษาและชำระหนี้ของผู้ร้องเจี่ยทรัพย์ที่ศาลมีคำสั่งแล้ว พร้อมค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายครบถ้วน
2. ศาลสั่งงดการบังคับคดี
3. เจ้าหน้าที่ของดการบังคับคดี โดยได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากลูกหนี้และบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี
4. กรณีบุคคลภายนอกอ้างว่าทรัพย์ที่ขายไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของลูกหนี้และได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อยทรัพย์นั้น
5. เหตุอื่นๆ เช่น ส่งประกาศขายให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียยังไม่ครบถ้วนหากดำเนินการขายทอดตลาดอาจทำให้การขายทอดตลาดนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2.17 สิทธิของผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี

ผู้ที่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีกับทรัพย์สิน อันได้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับลูกหนี้ เจ้าหนี้บุริมสิทธิ หรือเจ้าหนี้ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว หรือคู่สมรสลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กันส่วนแล้ว รวมถึงผู้ซื้อทรัพย์สินได้แล้วไม่วางเงินชำระส่วนที่เหลือที่เจ้าพนักงานบังคับคดี มีคำสั่งให้รับเงินมัดจำแล้วนำทรัพย์สินออกขายใหม่ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนต้องไปดูแลการขายทอดตลาดตามกำหนดนัดทุกครั้งหากผู้มีส่วนได้เสียไม่สามารถไปดูแลการขายทอดตลาดอาจมอบอำนาจบุคคลอื่นไปดูแลการขายแทนก็ได้

2.18 ผู้สนใจซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด

หลักฐานที่จะต้องนำมาในวันประมูล

1. กรณีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ซื้อต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบัตรพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือหนังสือเดินทาง พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง
2. กรณีนิติบุคคลผู้ซื้อต้องส่งหนังสือรับรองนิติบุคคลที่นายทะเบียนรับรองไม่เกิน 1 เดือน
3. กรณีประสงค์ให้บุคคลอื่นเข้าประมูลแทนต้องมีใบมอบอำนาจปิดอากรแสตมป์ 30 บาท
4. วางหลักประกันในการเข้าประมูลซื้อตามที่กำหนดไว้ในประกาศขายทอดตลาดโดยอาจวางเป็นเงินสดหรือแคชเชียร์เช็คส่งจ่ายหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ในประกาศ
5. ผู้มีส่วนหักส่วนได้ใช้แทน หมายถึง
 - (1) ผู้ซื้อในเอกสารสิทธิ์ร่วมกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสีย
 - (2) เจ้าหนี้บุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ขายตามคำชี้ขาดของศาล
 - (3) คู่สมรสที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กันส่วนแล้ว
6. ในการเข้าประมูลซื้อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาประเมินตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป ผู้สนใจเข้าสู่ราคาต้องวางเงิน หรือแคชเชียร์เช็ค ส่งจ่ายสำนักงานบังคับคดี

2.19 การคุ้มครองผู้ซื้อห้องชุดหรือที่ดินจัดสรรจากการขายทอดตลาดของเจ้าหนี้ที่กรมบังคับคดี

ผู้ซื้อทรัพย์สิน : ไม่ต้องชำระค่าใช้จ่ายส่วนกลางค้างชำระ (กรณีห้องชุด)

นิติบุคคล : มีหน้าที่ต้องแจ้งรายการหนี้ค่าใช้จ่ายส่วนกลางต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายใน 30 วัน

นิติบุคคล (หมู่บ้านจัดสรร) : มีหน้าที่ต้องแจ้งรายการหนี้ค่าใช้จ่ายค้างชำระให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบภายใน 30 วัน

2.20 การลงทะเบียนในการประมูล

1. ในวันประมูล ผู้เข้าสู่วราคาต้องลงทะเบียนในแบบลงทะเบียนของกรมบังคับคดีพร้อมวางเงินสดหรือแคชเชียร์เช็ค
2. ผู้เข้าสู่วราคาต้องทำสัญญาหรือข้อตกลงกับกรมบังคับคดีในการเสนอราคา
3. ผู้เข้าสู่วราคา เมื่อวางหลักประกัน และทำสัญญาหรือข้อตกลงในการเสนอราคาแล้วจะได้รับป้ายเข้าประมูล
4. ผู้เข้าสู่วราคาต้องเข้าไปนั่งในเขตที่นั่งที่เจ้าหน้าที่จัดเตรียมไว้ให้

2.21 วิธีการประมูลซื้อสังหาริมทรัพย์ (ที่ดิน ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ห้องชุด ฯลฯ)

1. ก่อนการเริ่มต้นการประมูล เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอธิบายวิธีการขายเงื่อนไขและข้อกำหนด
2. ในแต่ละคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอ่านรายละเอียดของประกาศขายทอดตลาด สอบถามว่าผู้มีส่วนได้เสียรายใดมาดูแลการขายทอดตลาดหรือไม่
3. การกำหนดราคาเริ่มต้น
 - 3.1 ในการกำหนดราคาเริ่มต้นของการขายทอดตลาดครั้งที่ 1 จะใช้ราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินเป็นราคาเริ่มต้น
 - 3.2 ในการขายทอดตลาดครั้งที่ 2 (กรณีขายทอดตลาด ครั้งที่ 1 ไม่มีผู้เข้าสู่วราคา) จะกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 90 ของราคาประเมินตามข้อ 3.1
 - 3.3 ในการขายทอดตลาดครั้งที่ 3 (กรณีขายทอดตลาด ครั้งที่ 2 ไม่มีผู้เข้าสู่วราคา) จะกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 80 ของราคาประเมินตามข้อ 3.1
 - 3.4 ในการขายทอดตลาดครั้งที่ 4 (กรณีขายทอดตลาด ครั้งที่ 3 ไม่มีผู้เข้าสู่วราคา) จะกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 70 ของราคาประเมินตามข้อ 3.1
4. การเพิ่มราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะประกาศให้ทราบว่าทรัพย์สินและรายการจะกำหนดให้มีการเพิ่มราคาครั้งละเท่าใด และต้องใช้เงินจบการขายในรายการนั้นๆ
5. เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีอ่านประกาศขายทอดตลาดในทรัพย์สินรายการใดแล้วเสร็จ หากผู้เข้าสู่วราคาต้องการซื้อทรัพย์สินรายการนั้น สามารถยกป้ายเพื่อเสนอซื้อในราคาเริ่มต้น
6. เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการขายทอดตลาดจนได้ราคาสูงสุด
7. ผู้ซื้อได้จะต้องทำสัญญาตามแบบพิมพ์ของกรมบังคับคดี

2.22 วิธีประมูลซื้อสังหาริมทรัพย์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ผู้ใดไม่สะดวกที่จะเดินทางไปประมูล ณ สถานที่ขายทอดตลาด (สำนักงานศูนย์กลาง) จะทำการเสนอราคาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้โดยต้องดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อจองเครื่องอุปกรณ์ ซึ่งติดตั้งอยู่ที่สำนักงานบังคับคดีใกล้เคียง
2. ทำสัญญา รับทราบเงื่อนไขในการเสนอราคาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์
3. ไปแสดงตัวต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ณ สำนักงานเครือข่าย ในวันเวลาที่กำหนดไว้
4. วางหลักประกันเป็นเงินสดหรือแคชเชียร์เช็ค ส่งจ่ายสำนักงานบังคับคดีที่ตนเข้าเสนอราคา เป็นผู้รับเงิน

2.23 วิธีการประมูลซื้อสิ่งหาริมทรัพย์ (สิ่งของ)

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะปฎิบัติการในบริเวณที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยวิธีการเสนอราคา เช่นเดียวกับการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ (ที่ดิน ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ห้องชุด ฯลฯ)

2.24 ทรัพย์สินรายการใดที่ไม่มีผู้ซื้อ

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะงดการขายทรัพย์สินรายการนั้น และจะไม่นำกลับมาขายในวันนั้นอีก

2.25 ผู้เข้าสู่วางราคาที่ประมูลซื้อทรัพย์สินไม่ได้

สามารถขอรับเงินสดหรือแคชเชียร์เช็คที่วางหลักประกันไว้คืนได้ทันที

2.26 การปฏิบัติเมื่อประมูลซื้ออสังหาริมทรัพย์ (ที่ดิน ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ห้องชุด) ได้จากการขายทอดตลาด

1. ผู้ซื้อได้ต้องทำสัญญาซื้อขายตามแบบพิมพ์ของกรมบังคับคดีกับเจ้าพนักงานบังคับคดี
2. หากผู้ซื้อได้ไม่สามารถชำระราคาครบถ้วนได้ ผู้ซื้อได้อาจทำสัญญาซื้อขายโดยให้ถือว่าหลักประกันตามเงื่อนไขการเข้าสู่วางราคาเป็นส่วนหนึ่งของการชำระราคา (เงินมัดจำ) และผู้ซื้อจะต้องชำระเงินส่วนที่เหลือภายใน 15 วัน นับแต่วันซื้อทรัพย์สินได้เป็นต้นไป

2.27 การขอเพิ่มซื้อ หรือลดซื้อผู้ซื้อทรัพย์สิน

1. ก่อนเข้าประมูลซื้อทรัพย์สิน ผู้เข้าเสนอราคาต้องมีหน้าที่ตรวจสอบรายชื่อให้ถูกต้อง และครบถ้วนรวมถึงพิจารณาถึงความสามารถในการชำระราคาของตนเอง
2. กรณีมอบอำนาจให้เข้าซื้อทรัพย์สิน ผู้เข้าเสนอราคาต้องยื่นหนังสือมอบอำนาจต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ก่อนการเข้าซื้อทรัพย์สิน

2.28 การปฏิบัติเมื่อประมูลซื้ออสังหาริมทรัพย์ (สิ่งของต่างๆ) ได้จากการขายทอดตลาด

1. ผู้ซื้อได้จะต้องชำระราคาเป็นเงินสด หรือแคชเชียร์เช็คเต็มจำนวนทันที เว้นแต่สิ่งหาริมทรัพย์ที่มีผู้ซื้อได้ตั้งแต่ 500,000 บาท ขึ้นไป ผู้ซื้อได้จะใช้สิทธิในการเลื่อนการวางชำระส่วนที่เหลือได้
2. ใบเสร็จรับเงิน พร้อมหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบัตรที่ทางราชการออกให้ มาแสดงเพื่อขอรับมอบทรัพย์สิน

3. หากทรัพย์สินที่ซื้อได้นั้นจะต้องมีใบอนุญาตครอบครอง หรือขนย้ายของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เช่น อาวุธปืน สุรา เป็นต้น ผู้ซื้อจะต้องแสดงใบอนุญาตต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาที่กำหนดจึงจะรับทรัพย์สินนั้นได้

4. หากทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินของผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 83/5 แห่งประมวลรัษฎากร ผู้ซื้อทรัพย์สินจะต้องเป็นผู้ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น

2.29 การจัดการให้ลูกหนี้และบริวารออกไปจากอสังหาริมทรัพย์

ผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์จากการขายทอดตลาด เมื่อทำการโอนกรรมสิทธิ์แล้วหากลูกหนี้หรือบริวารยังไม่ออกจากทรัพย์สินนั้น ผู้ซื้อสามารถยื่นคำขอต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีโดยไม่ต้องไปฟ้องลูกหนี้หรือบริวารเป็นคดีใหม่

2.30 ความรับผิดชอบของผู้ซื้อเดิม

1. ผู้ซื้อเดิมที่ชำระราคาไม่ครบถ้วน (ผู้ทิ้งมัดจำ) เป็นเหตุให้ต้องนำทรัพย์สินมาขายทอดตลาดใหม่ต้องรับผิดชอบในส่วนต่างของราคา หากการขายทอดตลาดครั้งใหม่ในราคาน้อยกว่าขายทอดตลาดครั้งก่อน รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการนำทรัพย์สินออกขายใหม่ภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด

2. ผู้ที่เคยทิ้งมัดจำ หากเข้าซื้อทรัพย์สินในคราวต่อไปในคดีนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดหลักประกันพิเศษตามที่ระบุตามที่ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาด

2.31 ข้อควรทราบ

1. วิธีการขายอสังหาริมทรัพย์ประเภทต่างๆ

- 1) การขายโดยปลอดจำนอง
- 2) การขายโดยการจำนองติดไป
- 3) การขายตามสำเนาเอกสารสิทธิ์ เป็นกรณีที่ต้นฉบับเอกสารสิทธิ์สูญหายหรือไม่สามารถเรียกมาได้ เมื่อผู้ซื้อทรัพย์สินใช้ราคาครบถ้วนแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหนังสือถึงเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอให้ออกใบแทนและโอนกรรมสิทธิ์ให้กับผู้ซื้อ

2. ก่อนการเข้าประมูลสุ้ราคา

ผู้เข้าประมูลสุ้ราคาจะต้องยืนยันสถานะของตนเองว่าไม่เป็นผู้ที่ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินหรือพิพากษาให้ล้มละลาย

3. กรณีมีการร้องให้เพิกถอนการขายทอดตลาด และผู้ซื้อทรัพย์สินยังไม่ประสงค์จะโอนกรรมสิทธิ์

ผู้ซื้อสามารถขอขยายเวลาการวางเงินส่วนที่เหลือออกไปจนกว่าศาลจะมีคำสั่งถึงที่สุดเรื่องเพิกถอนการขายได้ โดยผู้ซื้อจะต้องวางมัดจำไว้ร้อยละ 5 ของราคาที่ซื้อได้

4. หากศาลมีคำสั่งถึงที่สุดไม่เพิกถอนการขายทอดตลาด

ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาส่วนที่เหลือภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด

5. กรณีมีการร้องขอเพิกถอนการขายทอดตลาด

หากผู้ซื้อประสงค์จะโอนกรรมสิทธิ์ โดยชำระเงินครบถ้วนก็สามารถกระทำโดยมีเงื่อนไขในการโอนกรรมสิทธิ์ว่า หากศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนการขายทอดตลาด ผู้ซื้อยอมรับผลแห่งคำสั่งศาลนั้น ยินยอมโอนกรรมสิทธิ์กลับมาดังเดิม

6. ผู้มีส่วนได้เสีย

หมายถึง ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์ที่ถูกบังคับ ได้แก่

- เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา
- ลูกหนี้ตามคำพิพากษา
- ผู้มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์ที่ขาย เช่น ผู้รับจำนอง
- ผู้ร้องขอเฉลี่ยเงินที่ได้จากการขายทอดตลาด
- ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์ที่ขาย

7. หน้าที่ของผู้มีส่วนได้เสีย

- มาดูแลการขายทอดตลาดในทุกครั้งที่มีการขาย และแสดงตนต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี
- ใช้สิทธิเข้าสู่ราคา
- หาผู้เข้าสู่ราคาให้ได้ตามราคาที่ตนต้องการ

8. เหตุงดการขายทอดตลาด

ในการขายทอดตลาดอาจมีเหตุตามกฎหมายที่เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถนำทรัพย์ออกขายต้องงดการขายทอดตลาด ดังนี้

- ศาลมีคำสั่งให้งดการขายทอดตลาด
- มีการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึด (ร้องขอทรัพย์) และศาลมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณา
- การส่งประกาศขายให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแถลงของดการบังคับคดี โดยมีหนังสือยินยอมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
- เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแถลงขอถอนการบังคับคดีในทรัพย์นั้น
- ลูกหนี้ชำระหนี้ตามหมายบังคับคดีให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ร้องขอเฉลี่ยที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้วครบถ้วน
- ลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ และอยู่ระหว่างรอเจ้าพนักงานพิทักษ์แจ้งว่าจะให้ขายทอดตลาดต่อไปหรือไม่
- ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไว้พิจารณา

9. กรมบังคับคดีได้จัดพิมพ์ประกาศ

เพื่อให้ผู้สนใจขอรับเป็นสมาชิกประกาศขายทอดตลาด หรือขอซื้อหนังสือบังคับคดีออกขายได้ที่ ห้องงานพิมพ์ประกาศ ชั้น 1 อาคารกรมบังคับคดี หรือสามารถตรวจสอบจากประกาศขายทอดตลาดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศไว้ ณ สถานที่ขายทอดตลาด หรือทางอินเทอร์เน็ตที่ www.led.go.th

2.32 ขั้นตอนและกระบวนการในการขับไล่และรื้อถอน

การขับไล่หรือรื้อถอน ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ขับไล่ลูกหนี้ ตามคำพิพากษา ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัย หรือทรัพย์สินที่ครอบครอง ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี จัดการให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้าครอบครองทรัพย์สิน รวมทั้งบังคับคดีในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ไม้ยืนต้น ฯลฯ หรือขนย้ายทรัพย์สินออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ (ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 350)

วิธีการดำเนินการขับไล่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อไปทำการปิดประกาศถ้าไปถึงทรัพย์สินพิพาท เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งมอบทรัพย์สินพิพาทให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แต่ถ้าไม่มีบุคคลโดยอยู่อาศัย แต่ปรากฏว่ามีทรัพย์สินอื่นอยู่ในทรัพย์สินพิพาท เจ้าพนักงานบังคับคดีจะจัดทำบัญชีรวบรวมทรัพย์สินไว้แล้วแจ้งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษามารับคืนภายในกำหนดเวลา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะรายงานศาล ขออนุญาตขายทอดทรัพย์สินดังกล่าว เพื่อเก็บเงินไว้ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป (ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 352)

ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารไม่ออกไปจากทรัพย์สิน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อไปปิดประกาศแจ้งให้ผู้ที่อยู่อาศัยในทรัพย์สินพิพาท ซึ่งอ้างว่ามีสิทธิบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องแสดงอำนาจพิเศษต่อศาลภายในกำหนดเวลา 15 วัน นับแต่วันปิดประกาศ ถ้าไม่มีผู้ยื่นแสดงอำนาจพิเศษต่อศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าว และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีว่ายังมีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวาร (ต้องแถลงโดยระบุชื่อ และชื่อสกุล) อาศัยในทรัพย์สินพิพาท ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานขอให้ศาลออกหมายจับกุม และกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวาร เจ้าพนักงานบังคับคดีจะรายงานขอให้ศาลออกหมายจับกุมบุคคลดังกล่าว แล้วมาแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปส่งมอบการครอบครองทรัพย์สิน พิพาทให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แต่หากมีผู้ยื่นคำร้องแสดงอำนาจพิเศษในทรัพย์สินพิพาทต่อศาลภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันปิดประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี จะงดการบังคับคดีไว้รอฟังคำสั่งศาล หากต่อมาศาลสั่งยกคำร้องแสดงอำนาจพิเศษของบุคคลดังกล่าว และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามาแถลงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานศาลขอให้ศาลออกหมายจับบุคคล ดังกล่าวเมื่อไม่มีผู้ใดอยู่ในทรัพย์สินพิพาทแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะส่งมอบการครอบครองให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 353)

กรณีการเข้าครอบครองทรัพย์สินของผู้ซื้อสังหาริมทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี (ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 334

บุคคลผู้ซื้อสังหาริมทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีโอนสังหาริมทรัพย์ที่ขายให้แก่ผู้ซื้อ หากทรัพย์สินที่โอนนั้นมีลูกหนี้ตามคำพิพากษาอาศัยอยู่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารไม่ยอมออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ ผู้ซื้อจะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ที่ซื้อได้อยู่ในเขตศาลนั้นเพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อดึงเจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการส่งมอบการครอบครองเช่นเดียวกับการฟ้องขับไล่เช่นกัน

วิธีการดำเนินการรื้อถอน (ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 355) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องมานำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปปิดประกาศกำหนดวันรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างไม่น้อยกว่า 15 วัน ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษารื้อถอนออกไปเองก่อนครบกำหนด และเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแถลง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินพิพาทให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แต่หากเมื่อครบกำหนดเวลาที่ปิดประกาศไว้แล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่รื้อถอน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องมานำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปควบคุมการรื้อถอนค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้เสีย แต่โดยปกติเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้ออกเงินทอดรองจ่ายก่อน เมื่อดำเนินการรื้อถอนเสร็จแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินพิพาทให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและรวบรวมทรัพย์สินวัสดุที่ได้จากการรื้อถอนให้จัดทำบัญชีรวบรวมทรัพย์สินไว้เพื่อส่งมอบ หรือเรียกให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษารับคืนไปภายในกำหนดเวลา หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่มารับคืนภายในกำหนดเวลา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว เพื่อเก็บเงินไว้ให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

สำหรับคดีใดนอกจากจะต้องส่งมอบการครอบครองในเรื่องขับไล่และรื้อถอนแล้วยังปรากฏว่าศาลสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระค่าเสียหายให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอีก หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาประสงค์จะบังคับคดีในส่วนค่าเสียหายก็สามารถดำเนินการได้ โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการยึดทรัพย์ และการขายทอดตลาด หรือ การอายัดทรัพย์สิน

2.33 การงดการบังคับคดี

การบังคับคดีอาจชะงักลงได้หากเกิดกรณีต้องงดบังคับคดีไว้ก่อน โดยอาจเกิดขึ้นจากผลของกฎหมาย เช่น ลูกหนี้ยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ ศาลสั่งให้งด หรือเจ้าหนี้ไม่วางค่าใช้จ่าย และการงดการบังคับคดีอาจเกิดขึ้นได้ โดยการตกลงยินยอมระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วย ถ้าเจ้าหนี้แจ้งเป็นหนังสือ ไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยลูกหนี้ยินยอมให้งดการบังคับคดีเป็นหนังสือเช่นกัน นอกจากนี้ยังต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียด้วย คือ ผู้ขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิ ผู้ขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้รับจำนอง ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม ทั้งนี้ ตามมาตรา 289 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2.34 การถอนการบังคับคดี

ลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจตกลงถอนการบังคับคดีได้ และเจ้าพนักงานบังคับคดีก็อาจถอนการบังคับคดีได้ด้วยเหตุตามกฎหมายและตามคำสั่งศาลซึ่งจะเกิดค่าธรรมเนียม

ในกรณีที่เจ้าหนี้ประสงค์จะถอนการบังคับคดีต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าหนี้ต้องวางค่าธรรมเนียมถอนการบังคับคดี (ถอนการยึดทรัพย์) ตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ คดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อน 28 กรกฎาคม 2548 ในอัตราร้อยละ 3.5 บาท ของราคาประเมินทรัพย์ ณ วันที่ยึด หากเป็นการยึดเงิน จะคิดค่าธรรมเนียมในอัตราร้อยละ 1 บาท ของจำนวนเงินที่ยึดหรืออายัด ส่วนคดีที่ฟ้องตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2548 เป็นต้นไป หากเป็นการยึดทรัพย์สิน ซึ่งมีใช้ตัวเงินเสียค่าธรรมเนียมถอนการยึดหรืออายัด ร้อยละ 2 บาท ของราคาประเมินทรัพย์ ณ วันที่ยึด สำหรับการยึดเงิน อัตรา ร้อยละ 1 บาท

สำหรับคดีที่ไม่มีมียึดทรัพย์ แต่โจทก์ประสงค์จะถอนการบังคับคดีก็จะมีเฉพาะค่าใช้จ่ายในชั้นบังคับคดี เท่านั้น

3. ความรู้เกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลาย

การบังคับคดีล้มละลาย เป็นภารกิจหลักประการหนึ่งของกรมบังคับคดี เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ไม่ว่าชั่วคราวหรือเด็ดขาด

กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย เป็นกระบวนการที่ดำเนินการรวบรวมกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้และนำไปจำหน่ายโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แล้วนำมาจัดสรรแบ่งส่วนชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ในอัตราส่วนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 6 บัญญัติไว้ดังนี้ “กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย” หมายความว่ากระบวนการพิจารณาซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะทำต่อศาลหรือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงคดีสิ้นสุด

3.1 การบังคับคดีล้มละลายแตกต่างจากการบังคับคดีแพ่ง

- การบังคับคดีแพ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเจ้าหนี้จะบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีนั้นแต่เพียงฝ่ายเดียว
- การบังคับคดีล้มละลายมีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ เพื่อเข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีหนี้สินพันตัว เพื่อที่จะนำเงินที่ได้จากการจัดกิจการและทรัพย์สิน ไปแบ่งให้เจ้าหนี้ทุกรายได้รับส่วนเฉลี่ยอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และเจ้าหนี้ที่ยังมิได้ฟ้องคดี

3.2 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

หมายความว่าตลอดถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ปฏิบัติการแทนซึ่งปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ในการจัดการจัด

กิจการและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้หรือบุคคลล้มละลาย และดำเนินการแบ่งทรัพย์สินที่รวบรวมได้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องดำเนินการบังคับคดีล้มละลายให้เป็นไปตาม

- พระราชบัญญัติล้มละลาย
- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542
- ข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ. 2549
- กฎกระทรวง
- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี พ.ศ. 2520
- คำสั่งกรมบังคับคดี
- แนวปฏิบัติ

3.3 การฟ้องขอให้ล้มละลายและการสั่งพิทักษ์ทรัพย์

3.3.1 การฟ้องขอให้ล้มละลาย (มาตรา 7) ประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ

1. ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว คือ ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน และ
2. กรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้
 - (1) ลูกหนี้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร
 - (2) ลูกหนี้ประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทนในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย
 - (3) ลูกหนี้เคยมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น
 - (4) ลูกหนี้เคยประกอบธุรกิจในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทน ภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น

3.3.2 หลักเกณฑ์ในการฟ้องขอให้ล้มละลาย (มาตรา 9) เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

1. ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
 2. จำนวนหนี้ที่จะฟ้องขอให้ล้มละลาย
 - (1) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หรือ
 - (2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000,000 บาท
 - (3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือไม่
- อนาคตกก็ตาม

3.3.3 หลักเกณฑ์ในการฟ้องขอให้ล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกัน (มาตรา 10) ภายใต้บังคับมาตรา 9 เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

1. มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาหลักทรัพย์ของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์ที่เป็นหลักประกันและ

2. กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายหรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000,000 บาท

3.4 คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว (มาตรา 17)

คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว เป็นวิธีการชั่วคราวเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวมีลักษณะเช่นเดียวกับคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ในชั้นพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวนั้นจะไม่มี การประกาศให้เจ้าหนี้นั้นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

3.5 คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด (มาตรา 14)

คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเป็นคำวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลว่าเป็นไปตามที่โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยล้มละลาย หากจะเทียบกับคดีแพ่งธรรมดาก็คือการพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี แต่ในคดีล้มละลายนั้นโจทก์ได้ฟ้องมาว่า จำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นหนี้โจทก์ไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หรือ 2,000,000 บาท แล้วแต่กรณี แล้วหนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 และศาลพิจารณาแล้วว่าไม่มีเหตุที่ไม่สมควรให้จำเลยล้มละลาย ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด

3.6 ผลของคำสั่งพิทักษ์เด็ดขาด

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้นจะมีผลทั้งเจ้าหนี้ลูกหนี้และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

3.6.1 ผลต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (มาตรา 22)

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจดังต่อไปนี้

1. จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป
2. เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกให้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากบุคคลอื่น
3. ประนีประนอมยอมความ ฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

3.6.2 ผลต่อลูกหนี้ (มาตรา 24)

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของลูกหนี้ เว้นแต่จะได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์สิน หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

3.6.3 ผลต่อเจ้าหนี้

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเว้นแต่

1. เจ้าหนี้จะฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งได้เฉพาะหนี้ที่ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ เช่น ห้ามเจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ผู้ล้มละลายเฉพาะหนี้เงินเท่านั้น ส่วนหนี้เกี่ยวกับการกระทำ งดเว้นการกระทำ หรือส่งมอบทรัพย์สินอื่น ซึ่งเจ้าหนี้ไม่อาจขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ กฎหมายล้มละลายไม่ได้ห้ามมิให้ฟ้อง

2. ส่วนหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้จะต้องนำมายื่นขอรับชำระหนี้ตามบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลาย

3.6.4 ผลต่อบุคคลภายนอก

- เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรวบรวมสิทธิเรียกร้องที่มีต่อบุคคลภายนอกเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้โดยวิธีการทวงหนี้ ตามวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 118 และมาตรา 119 โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่ง

- เมื่อปรากฏว่าทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญามีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจที่จะไม่ยอมรับหรือปฏิเสธสิทธิตามสัญญา ได้ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบเหตุที่จะปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 122

- เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนการฉ้อฉล การโอน หรือการชำระหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 115

3.7 การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

3.7.1 การประกาศแจ้งคำสั่ง และคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ไม่ว่าเป็นกรณีพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ศาลจะส่งหมายแจ้งคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์มายังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องประกาศแจ้งคำสั่งพิทักษ์นั้น เพื่อให้บรรดาเจ้าหนี้และลูกหนี้ทราบว่ามีความสามารถในการจัดการและทรัพย์สินของลูกหนี้ได้มาอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว และเป็นการกำหนดให้บรรดาเจ้าหนี้และลูกหนี้มีหน้าที่ต้องมายื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งในประกาศแจ้งคำสั่งดังกล่าวนี้ ต้องส่งไปลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการออกหมายนัดให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มาวางเงินประกันค่าใช้จ่ายในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ การออกหมายเรียกลูกหนี้มาให้การสอบสวนเกี่ยวกับ

กิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และเมื่อศาลพิพากษาให้ล้มละลาย หรือเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ หรือการปลดล้มละลาย หรือการยกเลิกล้มละลายเหล่านี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องประกาศแจ้งเช่นเดียวกัน

3.7.2 การสอบสวนลูกหนี้ (มาตรา 30, มาตรา 117)

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ต้องสอบสวนลูกหนี้เพื่อให้ทราบว่าลูกหนี้มีรายได้หรือมีภาระค่าใช้จ่ายเพียงใด มีหนี้สิน ทรัพย์สินเพียงใด มีสิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกอย่างไรบ้าง ตลอดจนเหตุที่ลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลาย นอกจากนี้ยังต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของลูกหนี้ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องทำการสอบสวน เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงและเป็นประโยชน์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ต่อไป

3.7.3 การตรวจคำขอรับชำระหนี้ (มาตรา 104)

เมื่อพ้นกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องแจ้งให้บรรดาเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้และลูกหนี้มาตรวจคำขอรับชำระหนี้ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่ยื่นไว้ เพื่อใช้สิทธิในการโต้แย้งคำสั่งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้แต่ละราย

ในการพิจารณาและมีคำสั่งขอรับชำระหนี้ ไม่ว่าจะเป็นหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจออกหมายเรียกเจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือบุคคลใดมาสอบสวนหรือให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับหนี้สินได้ (มาตรา 105) พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558

คำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้รายใด ถ้าเจ้าหนี้อื่น ลูกหนี้ หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อื่นไม่ได้โต้แย้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ได้ เว้นแต่มีเหตุอันสมควรสั่งเป็นอย่างอื่น

คำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้รายใด ถ้ามีผู้โต้แย้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวนแล้วมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ยกคำขอรับชำระหนี้
- (2) อนุญาตให้ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน
- (3) อนุญาตให้ได้รับชำระหนี้บางส่วน

การคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลได้ภายในกำหนดสิบสี่วันนับแต่วันที่ทราบคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

3.7.4 การรายงานศาลขอให้พิจารณาคำขอประนอมหนี้หรือพิพากษาให้ล้มละลาย

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเรียกประชุมเจ้าหนี้ทั้งหลายโดยเร็วที่สุด เพื่อปรึกษาว่าควรยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ หรือควรขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และปรึกษาถึงวิธีที่จะจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไป ซึ่งเราเรียกการประชุมครั้งนี้ว่าการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติเป็นประการใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องรายงานศาลเพื่อพิจารณาแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้และที่ประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกมีมติเห็นชอบ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานศาลขอให้ไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย และพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้

2. กรณีลูกหนี้ไม่ยื่นคำขอประนอมหนี้หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่เห็นชอบกับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานศาลขอให้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายและนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย

เมื่อได้มีการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกเสร็จแล้ว ศาลจะนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยเป็นการด่วนเพื่อทราบกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ เหตุผลที่ทำให้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตลอดจนความประพฤติของลูกหนี้วันแต่ศาลเห็นว่าการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยไม่มีความจำเป็น ศาลจะพิจารณางดการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยไว้ก่อนได้

3.7.5 การประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่น (มาตรา 32)

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งอื่น ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมตามเวลาที่เห็นสมควร (กรณีมีข้อหาหรือที่จะปรึกษาที่ประชุมเจ้าหนี้ เช่น ควรจะยอมรับทรัพย์สินจำนองของเจ้าหนี้มีประกันซึ่งไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 เข้ามาในกองทรัพย์สินหรือไม่)

2. เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้

3. ตามที่ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกประชุมเจ้าหนี้ เช่น เพื่อพิจารณาข้อเสนอขอชำระหนี้ของผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าใช้หนี้แทน

4. เจ้าหนี้ซึ่งมีจำนวนหนี้รวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนหนี้ที่ได้มีการยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ได้ทำหนังสือขอให้เรียกประชุม

3.7.6 การสอบสวนคำขอรับชำระหนี้และพิจารณาทำคำสั่ง

การสอบสวนคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้นเป็นกระบวนการที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องทำการสอบสวนพยานของเจ้าหนี้เกี่ยวกับมูลหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ พยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสอบสวนเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ผู้โต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ของเจ้าหนี้แต่ละราย ต้องพิจารณาให้ได้ความจริงว่าหนี้ที่เจ้าหนี้ขอรับชำระหนี้มานั้นเป็นหนี้ที่มีอยู่จริง เจ้าหนี้สามารถขอรับชำระหนี้ได้ ตลอดจนพิจารณาว่าเจ้าหนี้จะมีสิทธิได้รับชำระหนี้เพียงใดหรือเจ้าหนี้ไม่ควรได้รับชำระหนี้เลย เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งในคำขอรับชำระหนี้รายใดแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องแจ้งคำสั่งในคำขอรับชำระหนี้รายใดแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องแจ้งคำสั่งในคำขอรับชำระหนี้นั้นให้เจ้าหนี้และลูกหนี้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากจะคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาล ภายใน 14 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

3.7.7 การสอบสวนและทำคำสั่ง หรือทำความเข้าใจในสำนวนสาขาอื่นๆ

นอกจากสำนวนคำขอรับชำระหนี้ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะต้องทำการสอบสวนและพิจารณาทำความเข้าใจแล้ว ยังมีสำนวนสาขาอื่นๆที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องอื่นๆ เช่น

- สำนวนเพิกถอนการโอน
- สำนวนร้องขอคืนส่วน
- สำนวนขอหักกลบลบหนี้
- สำนวนทวงหนี้
- สำนวนขอปฏิบัติตามสัญญา
- สำนวนขอให้ขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกันของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95

3.7.8 การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำมาแบ่งชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้โดยการรวบรวมทรัพย์สินดังกล่าวเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องพิจารณาด้วยว่าเป็นทรัพย์สินเอามาชำระหนี้ได้ซึ่งการรวบรวมทรัพย์สินนั้นมีหลายกรณีดังนี้

1. ดำเนินธุรกิจของลูกหนี้เพื่อชำระสะสางธุรกิจที่ค้างดำเนินการอยู่นั้นให้เสร็จไป
2. อายัดเงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จ บำนาญ เงินในบัญชีเงินฝาก หรือสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่มีต่อบุคคลภายนอกเพื่อนำเงินมารวบรวมเข้ากองทรัพย์สิน
3. ยึดอสังหาริมทรัพย์ สงหาทรัพย์สิน ยานพาหนะ ทุน พันธบัตร ฯลฯ ของลูกหนี้เพื่อนำออกขายทอดตลาด
4. ติดตามรวบรวมทรัพย์สิน กรณีที่ลูกหนี้ขอประนอมหนี้สำเร็จและมีการผ่อนชำระเป็นงวด
5. ทวงหนี้ กรณีที่ลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลภายนอก เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องเรียกให้บุคคลภายนอกนั้นชำระหนี้ เพื่อรวบรวมเข้ากองทรัพย์สินต่อไป
6. กำหนดค่าเลี้ยงชีพให้แก่ลูกหนี้ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อายัดเงินเดือนหรือเงินอื่นใดของลูกหนี้มาแล้ว ลูกหนี้สามารถยื่นคำร้องขอค่าเลี้ยงชีพต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ซึ่งการพิจารณากำหนดค่าเลี้ยงชีพของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น ต้องคำนึงถึงสถานภาพ และเหมาะสมแก่ฐานะานุรูปของลูกหนี้ และที่สำคัญต้องให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ที่ต้องได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่รวบรวมดังกล่าวด้วย

3.7.9 การปลดจากการล้มละลาย

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ลูกหนี้อาจหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายได้วิธีหนึ่งคือ

การปลดล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของไทยในปัจจุบันนี้ มีอยู่ 2 กรณี คือ

1. ศาลมีคำสั่งปลดล้มละลาย (มาตรา 71)
2. ปลดจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิจารณาให้ล้มละลาย เว้นแต่บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อน และยังไม่พ้นระยะเวลา 5 ปี หรือเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตหรือเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการฉ้อโกง ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็น 10 ปี เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น (มาตรา 81/1)

3.7.10 การปิดคดี (มาตรา 133)

เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งสุดท้าย หรือได้หยุดกระทำการตามข้อตกลงในการประนอมหนี้ หรือเมื่อลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินจะแบ่ง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจรายงานศาลขอให้สั่งปิดคดีได้ เมื่อศาลมีคำสั่งปิดคดีจะมีผลทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พ้นจากความรับผิดชอบในหน้าที่จนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งนั้น

คำสั่งปิดคดีมีผลเพียงให้ระงับการจัดการต่างๆ ไว้ แต่ไม่ทำให้คดีล้มละลายสิ้นสุด และไม่ทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หลุดพ้นจากหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. สอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับการล้มละลาย ตามมาตรา 160
2. หน้าที่อนุมัติการใดๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ขออนุญาตเดินทางออกนอกราชอาณาจักรหรือการกำหนดค่าเลี้ยงชีพ ตามมาตรา 67
3. หน้าที่ตรวจบัญชีรับจ่ายของบุคคลล้มละลาย

3.7.11 การยกเลิกการล้มละลาย (ตามมาตรา 135)

การยกเลิกการล้มละลายเป็นอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลาย เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายแล้ว ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอ ศาลมีอำนาจสั่งยกเลิกการล้มละลายได้ถ้าปรากฏเหตุหนึ่งเหตุใดดังต่อไปนี้

1. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจดำเนินการให้ได้ผล เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย เพราะเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ก็ไม่ช่วยหรือยอมเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายหรือวางเงินประกันตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกร้อง และไม่มีเจ้าหนี้อื่นสามารถและเต็มใจกระทำการดังกล่าวแล้ว ภายในกำหนดเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ได้ขัดขึ้นหรือละเลยนั้น
2. ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย
3. หนี้สินของบุคคลล้มละลายได้ชำระเต็มจำนวนแล้ว

4. เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์ครั้งสุดท้ายหรือไม่มีทรัพย์สินแบ่งให้แก่เจ้าหนี้แล้วต่อแต่นั้นมาภายในกำหนดเวลา 10 ปี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายได้อีก และไม่มีเจ้าหนี้นี้มาขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย

เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายแล้ว ลูกหนี้ย่อมมีอำนาจในการจัดกิจการและทรัพย์สินของตนเองได้ และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หมดอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่คำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามเหตุข้อ 1 หรือข้อ 2 ไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นหนี้สินแต่อย่างใด

3.8 สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

3.8.1 เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีสิทธิและหน้าที่ดังนี้

1. วางเงินประกันค่าใช้จ่ายเบื้องต้น
 - (1) ชั้นพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว 8,000 บาท
 - (2) ชั้นพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด 10,000 บาท
 - (3) หากวางเงินประกันชั้นพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวแล้วต่อมาเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดต้องวางเงินประกันเพิ่มอีก 5,000 บาท เว้นแต่กองทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลายมีเงินเพียงพอ
2. ให้ถ้อยคำเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลายที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ในคดีอื่นและคดีแพ่งอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลายที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาล (ถ้าหากมี)
3. นำเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไปยึดทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลาย (ถ้าหากมี) โดยเร็ว
4. ดูแลระวางประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลาย
5. ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลาย

6. สิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ทั้งหลาย

3.8.2 เจ้าหนี้ทั้งหลาย รวมทั้งเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีสิทธิและหน้าที่ดังนี้

1. แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินและที่อยู่ของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลาย
2. ติดตามสอดส่องทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลายแล้วแจ้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการ
3. ช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลาย
4. ยื่นคำขอชำระหนี้ภายใน 2 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด
5. ตรวจสอบคำขอชำระหนี้ตามวันเวลาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด
6. ไปประชุมเจ้าหนี้ทุกครั้งเมื่อได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
7. ไปศาลในวันนัดไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยตามวันเวลาที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
8. แจ้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เมื่อย้ายที่อยู่ใหม่
9. รับเงินส่วนแบ่งทรัพย์สินที่รวบรวมได้ในคดีล้มละลาย

3.8.3 ลูกหนี้หรือผู้ล้มละลายมีสิทธิและหน้าที่ดังนี้

1. ต้องไปสาบานตัวและให้ถ้อยคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินพร้อมทำบัญชีแสดงกิจการและทรัพย์สิน (ตามแบบ ล.13 ก-ข) ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
2. ต้องส่งมอบทรัพย์สิน บัญชี ดวงตราห้างฯ หรือบริษัท และเอกสารต่างๆต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
3. ขออนุญาตหนีภายในเวลากำหนดไม่ว่าก่อนหรือหลังล้มละลาย
4. ไปประชุมเจ้าหนี้ทุกครั้งเมื่อได้รับแจ้งกำหนดวันนัดจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
5. ไปให้ศาลไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยเมื่อได้รับแจ้งวันกำหนดนัดจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
6. ทำบัญชีแสดงรายการรับจ่าย ทุกระยะ 6 เดือนนับแต่ถูกพิทักษ์ทรัพย์หรือพิพากษาล้มละลายเสนอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
7. แจ้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทุกครั้งเมื่อย้ายที่อยู่ใหม่
8. เดินทางออกนอกราชอาณาจักรต้องขออนุญาตจากศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
9. ขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดค่าเลี้ยงชีพตามความจำเป็นและสมควรแก่ฐานะ
10. อาจขอให้ปลดตนเองจากการล้มละลาย หรือยกเลิกการล้มละลาย ตามวิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

3.8.4 ข้อจำกัดสิทธิของลูกหนี้หรือผู้ล้มละลาย

1. ห้ามกระทำการใดๆ เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินเว้นแต่กระทำการตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือที่ประชุมเจ้าหนี้
2. ห้ามดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้
3. เดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
4. รับสินเชื่อบุคคลอื่น ตั้งแต่ 2,000 บาทขึ้นไป ต้องแจ้งให้ทราบว่าเป็นลูกหนี้หรือตนเป็นบุคคลล้มละลาย

3.9 การขอรับชำระหนี้

3.9.1 หนี้ที่มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้

1. มูลหนี้ต้องเกิดก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์
2. ต้องมิใช่หนี้เกิดขึ้นโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือหนี้ที่ฟ้องร้อง
3. ต้องมิใช่หนี้ที่เจ้าหนี้นยอมให้ลูกหนี้กระทำขึ้นโดยเจ้าหนี้รู้ว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ไม่รวมถึงหนี้ที่เจ้าหนี้นยอมให้กระทำขึ้นเพื่อให้กิจการ

3.9.2 ใครมีสิทธิขอชำระหนี้

1. เจ้าหนี้หรือ
2. ผู้รับมอบอำนาจหรือผู้แทนของเจ้าหนี้ โดยทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบที่กำหนดไว้และปิดอากรแสตมป์กับขีดฆ่าให้ครบถ้วนถูกต้อง

3.9.3 วิธีการขอชำระหนี้

1. ติดต่อขอรับแบบพิมพ์คำขอรับชำระหนี้ได้ที่ฝ่ายคำคู่ความ สำนักงานเลขานุการกรมในส่วนกลาง หรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัด/สาขาในส่วนภูมิภาค
2. กรอกข้อความรายการในคำขอชำระหนี้ให้ชัดเจนถูกต้อง และครบถ้วนมีปัญหาประการใดสอบถามได้จากเจ้าหน้าที่
3. หากเป็นนิติบุคคล ต้องแนบต้นฉบับหรือหนังสือรับรองนิติบุคคลและชื่อผู้มีอำนาจ
4. ต้องแนบต้นฉบับหรือสำเนาหรือภาพถ่ายหลักฐานแห่งหนี้ให้ครบถ้วน
5. ชำระค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามจำนวนหนี้สินที่ขอรับชำระหนี้ในอัตรา ดังนี้
หนี้เกิน 50,000 บาท ขึ้นไป ค่าธรรมเนียม 200 บาท เว้นแต่เป็นคำขอของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียม
6. สำเนาใบเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียม ควรเก็บรักษาไว้เพื่อประโยชน์ในการติดต่อขอรับเงิน

3.9.4 การยื่นคำขอรับชำระหนี้

1. ในส่วนกลางยื่นได้ที่ฝ่ายคำคู่ความ สำนักงานเลขานุการกรม กรมบังคับคดี
2. ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัด/สาขาใดก็ได้

3.9.5 ขั้นตอนสอบสวนคำขอรับชำระหนี้

เมื่อเจ้าหนี้หรือผู้รับมอบอำนาจหรือผู้แทนเจ้าหนี้ได้รับหมายนัดของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้นำพยานหลักฐานไปให้การสอบสวนประกอบคำขอรับชำระหนี้ที่ยื่นไว้ โดยปฏิบัติดังนี้

1. ไปพบเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ตรงตามกำหนดวัน เวลา ที่ระบุในหมาย หากมีความจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ต้องแจ้งก่อนวัน หรือเวลานัดเพื่อขอลื่อนการสอบสวน
2. เจ้าหนี้ควรจะไปให้ถ้อยคำสอบสวนเกี่ยวกับมูลหนี้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการพิสูจน์หนี้ของตน
3. ต้องนำพยานบุคคลตลอดจนพยานเอกสารที่สนับสนุนมูลหนี้ไปให้การสอบสวน หรือส่งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
4. ก่อนให้ถ้อยคำสอบสวน พยานต้องสาบานหรือปฏิญาณว่าจะให้การตามสัตย์จริง เว้นแต่
 - (1) บุคคลที่อายุต่ำกว่าสิบสี่ปี หรือหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ
 - (2) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา

3.9.6 คำขอรับชำระหนี้ที่ศาลอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้บางส่วนหรือยกคำขอรับชำระหนี้ เจ้าหน้าที่อาจอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ แผนกคดีชำนาญพิเศษได้

3.10 การหยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลาย

ในคดีล้มละลายที่ลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดาและศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลล้มละลายได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย กฎหมายกำหนดให้บุคคลล้มละลายนับปลดจากล้มละลาย และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะอื่นใดแทนหนังสือพิมพ์รายวันก็ได้

ผลของการปลดจากล้มละลายดังกล่าว ทำให้ลูกหนี้หลุดจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ ยกเว้น

1. หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร
2. หนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควร

ทั้งนี้ตามมาตรา 81/1 วรรคหนึ่ง มาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี พุทธศักราช 2520 ข้อ 49/1 วรรคหนึ่ง ส่วนวรรคสอง ของระเบียบดังกล่าว กำหนดไว้ว่า หากปรากฏว่ายังมีทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ได้ (ทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย หมายถึง ทรัพย์สินทั้งหลายที่ลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย และทรัพย์สินที่ลูกหนี้ ได้มาในภายหลังเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายจนถึงเวลาปลดจากล้มละลาย ตามมาตรา 109) ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการต่อไปจนแล้วเสร็จและจัดแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ หรือในกรณีไม่ปรากฏทรัพย์สินของลูกหนี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานผลการปฏิบัติงานต่อศาลล้มละลายต่อไปในทางปฏิบัติเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะทำการบันทึกข้อมูลวันที่ครบระยะเวลาปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายไว้เพื่อดำเนินการตรวจสอบและโฆษณาตามกฎหมายล้มละลาย ต่อไป

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะให้ปลดลูกหนี้จากบุคคลล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลล้มละลายได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายก็ตาม แต่ตามมาตรา 81/2 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดไว้ว่าก่อนระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลล้มละลายได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายจะสิ้นสุดลง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำขอต่อศาลล้มละลาย เพื่อขอให้ศาลล้มละลายมีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาดังกล่าวไว้ก่อนก็ได้ ซึ่งเหตุแห่งการขอให้หยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลายเป็นไปตามคำสั่งกรมบังคับคดีที่ 445/2549 เรื่องการปฏิบัติงานบังคับคดีล้มละลายในสำนวนกลาง ดังนี้

1. บุคคลล้มละลายได้รับหมายเรียกมาให้การสอบสวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยชอบแล้ว แต่เพิกเฉยไม่มาดำเนินการภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดไว้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ

2. บุคคลล้มละลายจงใจกระทำหรือดเว้นกระทำการใดๆ เพื่อประวิงกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

3. บุคคลล้มละลายได้โอน ยักยอก ปกปิด หรือซุกซ่อนทรัพย์สินของตนเพื่อป้องกัน หรือประวิงไม่ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ หรือกระทำการฉ้อฉลเจ้าหนี้

4. บุคคลล้มละลายกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งอาจได้รับโทษตามมาตรา 161 ถึงมาตรา 174 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะตรวจสำนวนของบุคคลล้มละลายก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาปลดจากล้มละลายไม่น้อยกว่า 6 เดือน หากปรากฏเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กล่าวไว้ข้างต้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องยื่นคำขอต่อศาลล้มละลายเพื่อขอให้มีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลายไว้ก่อนโดยให้ทำคำขอให้หยุดนับระยะเวลาในการที่ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากบุคคลล้มละลาย ตามแบบพิมพ์ของศาลล้มละลาย ล.8 บัญชีระบุพยาน ตามแบบพิมพ์ของศาลล้มละลาย ล. 9 คำแถลงขอใช้บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงแทนการสืบพยาน ตามแบบพิมพ์ของศาลล้มละลาย ล.8 และบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามแบบพิมพ์ของศาลล้มละลาย ล.25 เมื่อศาลล้มละลายได้รับคำขอดังกล่าวแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลล้มละลายกำหนดนัดไต่สวนเป็นการด่วน และส่งสำนวนคำขอให้แก่บุคคลล้มละลายทราบก่อนวันนัดไม่น้อยกว่า 7 วัน

เมื่อศาลล้มละลายทำการไต่สวนฯ แล้ว เห็นว่าเหตุแห่งการขอหยุดนับระยะเวลาฯ ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีมูลความจริง อันถือได้ว่าบุคคลล้มละลายไม่ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลล้มละลายต้องมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 วรรคหนึ่ง ตั้งแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำขอหรือวันที่ศาลมีคำสั่งจนถึงวันที่ศาลกำหนดโดยจะกำหนดเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้ แต่ทั้งนี้ ไม่ว่าศาลล้มละลายจะได้มีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาตามคำขอ ก็ครั้งก็ตาม เมื่อรวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกิน 2 ปี และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ศาลจะมีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาเมื่อพ้นระยะเวลา 3 ปี ตามมาตรา 81/1 วรรคหนึ่งแล้วไม่ได้ คำสั่งศาลล้มละลายตามมาตรา 81/3 นี้ให้เป็นที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขอหยุดนับระยะเวลาไว้ 2 ปี

แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้สิทธิแก่บุคคลล้มละลายที่ศาลล้มละลายมีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 วรรคหนึ่ง ยื่นคำขอต่อศาลล้มละลายเพื่อขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งดังกล่าวได้ เนื่องจากพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลล้มละลายได้รับคำขอดังกล่าว ให้กำหนดวันนัดไต่สวน และส่งสำเนาคำขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับหมายกำหนดวันนัดไต่สวนของศาลล้มละลายพร้อมสำเนาคำขอแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ต้องแจ้งกำหนดวันนัดดังกล่าวให้เจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เมื่อศาลล้มละลายไต่สวนฯ เห็นว่าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปจริงตามที่บุคคลล้มละลายกล่าวอ้าง ศาลล้มละลายอาจมีคำสั่งยกเลิกหรือ

เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งเดิมก็ได้ตามมาตรา 81/4 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งคำสั่งศาลตามมาตรา 81/3 นี้ให้เป็นที่สุดไม่สามารถอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้เช่นเดียวกับมาตรา 81/3

กรณีข้างต้นนี้เป็นข้อกฎหมายที่ใช้บังคับกับบุคคลล้มละลายที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น หากบุคคลล้มละลายปฏิบัติตามหน้าที่ของตนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แล้วประกอบอาชีพต่างๆ ต่อไปได้ เมื่อได้รับการปลดจากล้มละลาย

3.11 ความรับผิดชอบในทางอาญาเกี่ยวกับการไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินหรือทรัพย์สินของลูกหนี้

การติดตามทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อรวบรวมเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ นอกจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้ข้อมูลจากลูกหนี้ในการที่ลูกหนี้มาให้การเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือได้จากการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยชั้นศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 มาตรา 24/1 ที่จะมีคำสั่งให้บุคคลอื่นที่เป็นหนี้ลูกหนี้หรือมีทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ในความครอบครอง แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับหนี้หรือทรัพย์สิน ของลูกหนี้ภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หากบุคคลดังกล่าวได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้วไม่ปฏิบัติตาม มีความรับผิดชอบในทางอาญาและต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท มาตรา 173/1 พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และการกระทำผิดเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลที่มีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลดังกล่าวต้องรับโทษตามที่ระบุไว้ในมาตรา 173/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 เช่นกัน

ข้อยกเว้น หากบุคคลดังกล่าวไปยื่นคำขอต่อศาลแสดงถึงเหตุที่ไม่อาจแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับหนี้หรือทรัพย์สินได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 24/1 เมื่อศาลเห็นสมควรจะ令บุคคลดังกล่าวแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินและทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในเวลาที่ศาลกำหนด และเมื่อบุคคลดังกล่าวได้แจ้งข้อมูลให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว คดีอาญาเป็นอันเลิกกัน

4. การวางทรัพย์

4.1 การวางทรัพย์

การวางทรัพย์ คือ วิธีการชำระหนี้ที่กฎหมายกำหนดขึ้น เมื่อการชำระหนี้มีอุปสรรคอันเกิดจากตัวเจ้าหนี้ โดยผู้วางทรัพย์ได้นำเงิน หรือทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งหนี้ไปวาง ณ สำนักงานวางทรัพย์ ซึ่งผลของการวางทรัพย์ ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ ไม่ตกเป็นผู้ผิดนัดผิดสัญญา ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน หรือเบี้ยปรับ และเจ้าหนี้จะร้องต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ไม่ได้ การไถ่ถอนการขายฝากโดยการวางทรัพย์ทำให้ได้กรรมสิทธิ์กลับคืนมาสู่ผู้วางทรัพย์

4.2 เหตุที่จะขอวางทรัพย์

1. เจ้าหนี้บอกปิดหรือปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้ โดยปราศจากมูลเหตุอันอ้างตามกฎหมายได้ เช่น ผู้ให้เข้าได้ทำสัญญาเช่ามีกำหนด 30 ปี โดยได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายที่สำนักงานที่ดิน ซึ่งมีผลผูกพันคู่สัญญาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา แต่ต่อมาผู้ให้เช่าอยากจะเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญา จึงปฏิเสธไม่ยอมรับค่าเช่าหรือจะขอขึ้นเงินค่าเช่าโดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย เพื่อผู้ให้เช่าจะถือเอาเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาเช่า

2. เจ้าหนี้ไม่สามารถรับชำระหนี้ได้ เช่น เจ้าหนี้ไปต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ หรือหาตัวเจ้าหนี้ไม่พบ หรือต้องขังอยู่ในเรือนจำ

3. ลูกหนี้ไม่สามารถหยั่งรู้สิทธิของเจ้าหนี้ หรือรู้ตัวเจ้าหนี้ได้แน่นอน เช่น ลูกหนี้ไปทำสัญญาเช่ากับนาง ก ต่อมานาง ก ตาย ทายาทของนาง ก ต่างเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระค่าเช่าให้แก่ตน โดยอ้างว่าตนมีสิทธิในการรับเงินค่าเช่า ลูกหนี้จึงไม่อาจหยั่งรู้ได้ว่าจะต้องชำระหนี้กับใครระหว่างทายาท

- ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น มาตรา 492 การไถ่ถอนการขายฝาก โดยนำเงินค่าไถ่ถอน มาวางทรัพย์ และสละสิทธิถอนการวาง หรือมาตรา 232, 302, 631, 679, 754 และมาตรา 947 เป็นต้น

- ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น เช่น การวางเงินทดแทน ตามพระราชบัญญัติเวนคืน พ.ศ. 2530

- ตามคำสั่งศาล เช่น การคุ้มครองชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 264

4.3 ผู้มีสิทธิวางทรัพย์

1. ลูกหนี้

2. ผู้รับมอบอำนาจลูกหนี้

3. บุคคลภายนอกที่เต็มใจชำระหนี้แทนลูกหนี้ เว้นแต่ สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระแทนได้หรือขัดกับเจตนาที่คู่กรณีแสดงไว้และจะต้องไม่เป็นการฝืนใจหรือขัดใจลูกหนี้

4.4 สำนักงานวางทรัพย์ (ที่รับวางทรัพย์)

- ในส่วนกลาง สำนักงานบังคับคดีแพ่งกรุงเทพมหานคร 1-7

- ในส่วนภูมิภาค สำนักงานบังคับคดีทั่วประเทศ

4.5 ทรัพย์อะไรที่วางได้

1. เงินสด

2. แคลเซียร์เช็คของธนาคารในส่วนกลาง (กรม) ส่งจ่าย สำนักงานบังคับคดีแพ่งกรุงเทพมหานคร 1-7 ในกรณีวางทรัพย์ในส่วนภูมิภาค ส่งจ่ายในนามสำนักงานบังคับคดีจังหวัดนั้นๆ

3. ทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งหนี้และสามารถส่งมอบกันได้ตามกฎหมาย เช่น รถยนต์ ตู้เย็น สร้อยทอง แหวนเพชร

4.6 ทรัพย์สินที่ไม่ควรวาง

1. สภาพทรัพย์สินไม่ควรแก่การวาง หรือเป็นที่พึงวิตกว่าทรัพย์สินนั้นต่อไป จะเสื่อมเสียหรือทำลายหรือบุบสลายได้ เช่น น้ำแข็งที่สลักเป็นรูปต่างๆ เพื่อความสวยงามในงานสมรส
2. มีค่ารักษาทรัพย์สินแพงเกินควร
3. ตึกแถว โรงแรม คอนโดมิเนียม เครื่องจักร หรือทรัพย์สินที่ย้ายไม่สะดวก หรือน้ำมัน วัตถุไวไฟ เป็นต้น

4.7 วิธีปฏิบัติและหน้าที่ของผู้วางทรัพย์สิน

1. เขียนคำร้องขอวางทรัพย์สินตามแบบ ว.1 หากมอบอำนาจให้บุคคลอื่นวางทรัพย์สินแทน ต้องทำใบมอบอำนาจ ตามแบบ ว. 4
2. แสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือหลักฐานอื่นใดที่ทางราชการออกให้ (มีรูปถ่าย)
3. กรณีมอบอำนาจ ยื่นใบมอบอำนาจตามแบบ ว.4 ติดอากรแสตมป์ ให้ครบถ้วนพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ (มีรูปถ่าย) ทั้งของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ
4. กรณีเป็นนิติบุคคลให้นำหนังสือรับรองการจดทะเบียน ซึ่งนายทะเบียนรับรองไม่เกิน 1 เดือน มาแสดงด้วย
5. แนบบัตรรับรองรายการทะเบียนราษฎร (ท.ร.14/1) หรือหนังสือรับรองฐานะนิติบุคคลของเจ้าหน้าที่รับรองไม่เกิน 1 เดือน
6. หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการวางทรัพย์สินในเรื่องนั้นๆ มาแสดง เช่น
 - ถ้าวางตามสัญญาประนีประนอมยอมความของศาล ให้มีคำพิพากษายอมที่เจ้าหน้าที่ศาลรับรอง
 - ถ้าวางตามสัญญาเช่าให้มีสัญญาเช่า พร้อมถ่ายสำเนาสัญญาเช่าและสำเนาถูกต้อง
 - ถ้าวางตามสัญญาขายฝาก ให้มีสัญญาขายฝากพร้อมถ่ายสำเนาสัญญาขายฝากและรับรองสำเนาถูกต้อง
 - ถ้าวางตามสัญญาเช่าซื้อ ให้มีสัญญาเช่าซื้อพร้อมถ่ายสำเนาสัญญาเช่าซื้อและรับรองสำเนาถูกต้อง
 - ถ้าวางตามสัญญาจำนอง (ไถ่ถอน) ให้มีสัญญาจำนอง พร้อมถ่ายสำเนาสัญญาจำนองและรับรองสำเนาถูกต้อง
7. เงินประกันค่าใช้จ่าย (ขั้นต่ำ) จำนวน 300 บาท
8. ผู้วางทรัพย์สินหรือผู้มอบอำนาจ ต้องมาให้เจ้าพนักงานสอบสวนถึงที่มาแห่งมูลหนี้
9. ผู้วางทรัพย์สินต้องแจ้งการวางทรัพย์สินให้เจ้าหน้าที่ทราบโดยพลัน จึงจะมีผลสมบูรณ์ว่าเป็นการวางทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย ยกเว้นเป็นการวางเงินไถ่ถอนการขายฝาก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 492

4.8 วิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ประสงค์จะรับทรัพย์

1. เขียนคำร้องขอรับทรัพย์หรือเงิน ตามแบบ ว.3
2. แสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือหลักฐานอื่นใดที่ทางราชการออกให้ (มีรูปถ่าย)
3. กรณีมอบอำนาจ ยื่นใบมอบอำนาจตามแบบ ว.4 ติดอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนพร้อมนำบัตรประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ มีรูปถ่ายทั้งของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจมาแสดงต่อเจ้าพนักงาน
4. กรณีเป็นนิติบุคคล ให้นำหนังสือรับรองการจดทะเบียน ซึ่งนายทะเบียนรับรองไม่เกิน 1 เดือนมาแสดงด้วย
5. กรณีวางทรัพย์โดยมีเงื่อนไข ให้เจ้าหน้าที่แสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้ว

4.9 ผลของการวางทรัพย์

1. ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ที่ต้องชำระ ไม่ตกเป็นผู้ผิดนัดและไม่ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้หลังจากวันที่วางทรัพย์
2. เจ้าหนี้มีสิทธิรับทรัพย์ที่วาง ภายใน 10 ปี นับแต่ได้รับคำบอกกล่าวการวางทรัพย์ หากเจ้าหนี้ไม่มารับ สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์ที่วางเป็นอันระงับ

4.10 การถอนหรือขอรับทรัพย์ที่วาง

ผู้วางทรัพย์อาจถอนหรือขอรับทรัพย์ที่วางคืนได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

1. ผู้วางทรัพย์ได้แสดงเจตนาสละสิทธิ์ที่จะถอนได้
2. เจ้าหนี้ได้แจ้งต่อสำนักงานวางทรัพย์ว่าจะรับทรัพย์ที่วางนั้นแล้ว
3. การวางทรัพย์ตามคำสั่งศาล
4. ผู้วางทรัพย์อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีล้มละลาย
5. หากบุคคลใดวางทรัพย์ชำระหนี้แทนลูกหนี้บุคคลนั้นจะถอนการวางทรัพย์ได้ต่อเมื่อลูกหนี้ยินยอม

8. ประโยชน์ที่ทางราชการ/ประชาชนได้รับจากการฝึกอบรม/เข้าร่วมสังเกตการณ์

- 8.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับคดีและการวางทรัพย์รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 8.2 เป็นตัวแทนเจ้าพนักงานในการช่วยเหลือ ดูแลให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นเกี่ยวกับงานบังคับคดีและการวางทรัพย์แก่ประชาชน
- 8.3 สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้
- 8.4 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดโดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนได้
- 8.5 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายงานผลและถ่ายทอดความรู้เป็นการจัดการความรู้ภายในองค์กร

9. ข้อเสนอแนะ แนวคิดที่นำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานหรือพัฒนางานที่สอดคล้องกับข้อ 8

9.1 หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจงานราชการที่ตนเองปฏิบัติงานราชการอยู่ จะทำให้การจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนมีความเหมาะสม ทัวถึง และมีประสิทธิภาพ

9.2 เทศบาลเมืองเมืองพลเป็นหน่วยงานราชการประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมแก่ประชาชน ตามมาตรา 50 (6) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2596 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับคดีและการวางทรัพย์รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาช่วยเหลือ ดูแลให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นเกี่ยวกับการบังคับคดีและการวางทรัพย์แก่ประชาชน รวมถึงการอบรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนได้

9.3 เนื่องจากงานนิติการมีหน้าที่หลักในการดำเนินคดี การบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา (บังคับคดี) ทั้ง คดีแพ่งและคดีปกครอง ดังนั้นการได้รับความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบังคับคดีและการวาง ทรัพย์รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้

9.4 รายงานผลการฝึกอบรมต่อผู้บริหารทราบพร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาถ่ายทอดให้แก่ บุคลากรภายในหน่วยงานที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความรู้เป็นการต่อยอดความรู้และการจัดการความรู้ ภายในองค์กร (KM) และนำรายงานผลการฝึกอบรมเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หลักของเทศบาล

10. รูปภาพประกอบ













ลงชื่อ.....
วิมลพิษ

(นายพงศวิศิษฐ์ บาลี)
ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ
ผู้เข้ารับการฝึกอบรม